

IX. Illyés Multidiszciplináris Konferencia

Absztraktfüzet

2023.04.27. szombat

9:00 – 10:20 Workshop

Empatikus jelzőrendszeri kommunikáció: kinek, mikor, mit, hogyan?

Lukács Lilla

Kognitív pszichológia szekció (304 terem)

Munding Márton

PhD-hallgató, ELTE PPK Kognitív Pszichológia tanszék

Nyelv és Agy kutatócsoport

10:30 – 10:49	Berke Zsófia, Kórodi Petra, Ferencz Boróka	Az emlékezet egyedfejlődésének vizsgálata- a NeMO gyermek kutatás 🧠
10:50 – 11:09	Tafferner István, Laskay-Horváth Claudia, Dr. Kemény Ferenc	A nyelvi képességek és aritmetika kapcsolata nyelvi problémákkal küzdő és tipikus fejlődésű gyermekek között
11:10 – 11:29	Németh Tamás	A COVID-19 járvány hatása a gyermekek szocio-kognitív képességeire és a képernyőidejére.
11:30 – 11:59	Schütz Brúnó	Mentális nyelvtani stratégiák és rendhagyó ragozás szabályalapú kísérleti vizsgálata a magyarban
12:00 – 12:19	Kellerwessel Klaus	Kreálok valamit csak úgy szavakból - generatív mesterséges intelligencia és művészet az énkép-mérésben

Fejldépszichológia szekció (305 terem)

Koós-Hutás Édua

PhD-hallgató, ELTE PDI

HUN-REN TTK KPI Pszichobiológiai Kutatócsoport

10:30 – 10:49	Szegő Zsuzsanna	A mentalizáció, a kötődés és a reziliencia kapcsolata felnőttek körében
10:50 – 11:09	Molnár Evelin, Szabó Brigitta	A mentalizáció, a kötődés és az észlelt stressz kapcsolata felnőttek körében
11:10 – 11:29	Mayer Zsolt	Magyar serdülők életminősége az érzelmeik tükrében
11:30 – 11:49	Schróter Petra	Technoferencia: okoseszközök az anya-csecsemő interakciókban
11:50 – 12:09	Kertész Boglárka Gréta	Az ADHD kódos képe: Az érzelmi szabályozás és a kockázatvállalás (Érzelmi diszreguláció serdülők körében: prevalenciája ADHD-val és összefüggések a kockázatkereső magatartással)
12:10 – 12:29	Almási Gergő	Numerikus távolsághatás vizsgálata 3 és 4,5 éves korú gyermekek körében

Történelem- és politikatudomány szekció (306 terem)

Juhász Vanessza

PhD-hallgató, ELTE ÁJK

10:30 – 10:49	Pálfi Ádám	Az árverésen vásárolt Petőfi kéziratok megoldatlan rejtélye
10:50 – 11:09	Asztalos Zoltán	Fény és Árnyék - Kircz István teveli igazgató-tanító két "elismerése"
11:10 – 11:29	Zahorán Sára	A Gakusei és a Kyoiku Chokugo szerepe a japán modernizációban
11:30 – 11:49	Fiser Bence	Megreformálni a megreformálhatatlant – A peresztrojka, mint politikai program tartalmi meghatározása és periodizációja a Gorbacsov-korszakban
11:50 – 12:09	Tokai Attila	Csehszlovákia afrikai kapcsolatai
12:10 – 12:29	Kovács Péter	Félelem a saját gyermektől - Magyarország szerepe a nemzetközi terrorizmus kiteljesedésében
12:30 – 12:49	Fenyvesi Balázs	Madrid magyar védői. A magyar „spanyolosok” emlékezetének alakváltozásai a korszak sajtójának tükrében (1945 –1956)
12:50 – 13:09	Matolcsi Péter	A Szepesi Kamara személyzete Thököly Imre fejedelemségének kezdetén (1682)
13:10 – 13:29	Konkoly Sándor	1687 augusztus 6: a második mohácsi csata főpróbája

Személyiségpszichológia szekció (309 terem)

Nagy Natasa

PhD-hallgató, ELTE Személyiség- és Egészségpszichológia Tanszék

11:00 – 11:19	Halász Bence	Miként nem tűnik ki a héja a galambok közül? Machiavellista stratégiák értelmezése a személyiségvonás etiológiájának tükrében.
11:40 – 11:59	Fliegh Fruzsina	Katz vezetői készség modelljének vizsgálata magyar vezetők körében napjainkban
12:00 – 12:19	Laczó Dorina	Pszichoszociális tényezők, munkaprioritások és munkahelyi kapcsolatok a négynapos munkahét kontextusában
12:20 – 12:39	Moldvay Anna	Neked mik a red flag-jeid? - Az online ismerkedés során felbukkanó red flag-ek megítélése a magyar felnőttek körében
12:40 – 12:59	Tóthfalusi Dóra, Simon Dóra, László Anna Írisz, Harangozó Pálma, Wernke Éva Léna, Tósaki Gergely	Egy vilájárvány hatása az élet értelmével kapcsolatos elképzelésekre és az identitásra - a COVID-19 egzisztenciális pszichológiai vonatkozásai

Antropológia és társadalomtudomány szekció (Fsz. 4 terem)

Dr. Maszlag Fanni
ELTE TÓK

10:30 – 10:49	Vojtek Lili	Ki a jó feleség? Lánynevelő regények a XX. század elején Németországban és Magyarországon
10:50 – 11:09	Szabó Cintia	Múlt és jelen között: Holokauszt narratívák Hajdúdorogon
11:10 – 11:29	Dávid Rebeka	Népzene a szocialista Magyarországon
11:30 – 11:49	Fetter Dóra Eszter	Bántalmazással kapcsolatos esetek érintettjeinek médiareprezentációja a magyar újságokban
11:50 – 12:09	Pintér-Szövényi Eszter	Kreativitás és generativitás kulturális közösségekben. Tér érzékelés, használat, ki- és átalakítás. Ön- és közösségfejlesztés.
12:10 – 12:29	Szabó Sára	Koragyermekkori nevelő- és gondozó intézményekben dolgozó szakemberek anya- és gyerekképe egy Nógrád megyei kistérségben
12:30 – 12:49	Pásztor Kitti	Emine Erdoğan török First Lady Afrika irányú diplomáciai tevékenysége
12:50 – 13:09	Völgyi Réka	A prostituált teste. Századfordulós sztereotípiák

14:00 – 15:20 Előadás

A munka-magánélet egyensúly újraértelmezése a generációs és társadalmi változások háttérében
dr. Lisznyai Sándor

Állam- és jogtudomány szekció (304 terem)

Sall Zsófia
Doktorandusz, ELTE ÁJK Alkotmányjogi Tanszék

15:40 – 15:59	Várallai Luca	Az energiaipar privatizációja: célkeresztben az energiaügyi, környezetügyi kihívások és az energiaipar szabálykövetésének kritikai elemzése
16:00 – 16:19	Szóláth Ákos	Mission Impossible? – A nemzetközi büntetőjog alkalmazásának problémái az orosz–ukrán konfliktus esetében
16:20 – 16:39	Doktor Máté	Az államtudományi képzés és a közigazgatás összhangja a célok és igények tükrében
16:40 – 16:59	Ipacs-Szabó Noémi	ÜZEMBENTARTÓ? – AVAGY SENKI? Ki tehető felelőssé az önvezető autók és a drónok által okozott károkért?

Irodalomtudomány szekció (305 terem)

György Evelin
irodalmár, teatrológus, kulturális rendezvényszervező

15:40 – 15:59	Tóth Judit	A madarak reprezentációinak összehasonlítása Mészöly Miklós műveiben és Bodor Ádám Verhovina madarai című írásában
16:00 – 16:19	Neufeld Virág	Sofi Oksanen: Baby Jane és Robert Alderich: Mi történt Baby Jane-nel? művek összehasonlítása a kapcsolatfüggőség és az értelmezési lehetőségek mentén

Neveléstudomány szekció (306 terem)

Szabó Lilla

doktorandusz, egyetemi tanársegéd, ELTE PPK Neveléstudományi Intézet

15:40 – 15:59	Vencel Tímea	Gránátalma program: Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek inklúziója magyar népi bútorfestéssel
16:00 – 16:19	Urbanics Tamás	Apagyi - Lantos integratív, komplex művészeti nevelés

Természettudomány szekció (309 terem)

Telek András

PhD-hallgató, BME VBK Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék
az Eötvös József Collegium senior tagja

15:40 – 15:59	Nagy Laura	Lipopoliszacharidok az antibiotikumkutatás szolgálatában
16:00 – 16:19	Mező Iris Renáta	A metformin hatása az mTOR aktivitásra

18:30 – 19:30 Előadás
Határvonalak a kiégés ellen
Bíró Bence Péter

KOGNITÍV PSZICHOLÓGIA SEKCIÓ

Berke Zsófia, Kórodi Petra, Ferencz Boróka

Az emlékezet egyedfejlődésének vizsgálata - a NeMO gyermekkutatás

Komputációs modellek, állatkísérletek és humán adatok is arra utalnak, hogy az emlékezetben központi szerepet játszó hippocampusz nevű agyterület egyes alrégiói által megvalósított neurális komputációk eltérő emlékezeti folyamatokban játszanak szerepet. A gyrus dentatus alrégióhoz köthető mintázataelvásztás a hasonló bejövő neuronális aktivitásmintázatok közötti átfedéseket minimalizálja, és ezzel támogatja a hasonló emlékek megkülönböztetését. A CA3 alrégióhoz köthető mintázatkiegészítés hiányos reprezentációkat egészít ki előzetesen tárolt információk alapján és ezzel feltehetően támogatja, hogy néhány részlet alapján komplex emlékeket tudjunk előhívni valamint ismétlődő tapasztalatokból tudást építsünk. Számos fejlődési adat utal arra, hogy a hippocampusz alrégiói eltérő ütemben érnek. Kutatásunk azt a hipotézist teszteli, hogy az alrégiók által megvalósított komputációk eltérő érése együttjár-e azzal a széleskörben megfigyelt jelenséggel, hogy a fejlődés során a tudáselsajátítás javára az emlékek részletgazdag és pontos felidézése lassabban fejlődik. Ehhez 4-6 éves egészséges gyermekeket vizsgálunk longitudinálisan két éven át, nagyfelbontású mágneses rezonancia (MR) képalkotó- és viselkedéses módszerek segítségével. Hipotézisünk szerint a mintázatkiegészítés fejlődése megelőzi a mintázataelvásztás fejlődését.

Jelen prezentációban a kutatás hátterét, fő kérdését, módszertani megközelítését mutatjuk be két kísérleti feladatból származó előzetes viselkedéses eredményekkel (n=35) együtt.

A nyelvi képességek és aritmetika kapcsolata nyelvi problémákkal küzdő és tipikus fejlődésű gyermekek között

A tanulási nehézségek ritkán járnak egyedül. A zavarok együttes előfordulása jócskán felülmúlja az izolált zavarok előfordulásának az esélyét. Például míg a diszkalkulia prevalenciája körülbelül 5%, addig diszlexiások esetében ez az érték 35-70% között mozog. A magas komorbiditás közös háttértényezőkre utalhat. A bemutatott kutatás a közös verbális háttértényezőket próbálja azonosítani. Kutatásunkban általános iskolásokat vizsgáltunk: kombinált olvasási és helyesírási ($n = 34$), izolált olvasási ($n = 19$), és izolált helyesírási ($n = 26$) nehézségekkel élő gyerekek kognitív profilját hasonlítottuk össze tipikus fejlődésű gyerekekével ($n = 46$). Arra kerestük a választ, hogy a csoportok milyen különbségeket mutatnak aritmetikai funkcióikban, és ezeket a különbségeket hogyan magyarázzák olyan általánosabb képességek, mint a fonológiai tudatosság, gyors megnevezés vagy nemverbális intelligencia. Az izolált helyesírási és kevert problémákkal rendelkező csoport teljesítménye jelentősen alacsonyabb volt, mint a tipikus fejlődésű gyermekeknek az aritmetikai feladaton. Ez a helyesírási és aritmetikai képesség közötti szorosabb kapcsolatra hívhatja fel a figyelmet. A tipikus fejlődésű gyermekeknél magasabb fonológiai tudatossági teljesítmény és gyorsabb lexikai hozzáférési sebesség volt megfigyelhető, mint az előbb említett csoportokban. A csoportok nonverbális intelligenciájában nem különböztek. Regressziós eljárásokkal vizsgálva a feladatok eredményeit, a különböző feladatokon elért teljesítményeket tekintve a kognitív funkciók feladatonként változó magyarázóerővel bírtak.

A COVID-19 járvány hatása a gyermekek szocio-kognitív képességeire és a képernyőidejére

Az óvodáskor fontos, különösen érzékeny periódus a szocializáció folyamatában. A COVID-19 járvány alatti bezárások miatt azonban az óvodáskorúaknak is otthon kellett maradniuk idősebb családtagjaikkal, akik az esetek többségében vagy otthonról dolgoztak vagy online oktatásban vettek részt.

A gyermekek képernyőideje az elmúlt évek alatt folyamatosan nőtt, ami együtt jár a szocio-kognitív képességek csökkenésével. Jelen tanulmányban arra keressük a választ, hogy milyen hatással volt a járvány alatt alkalmazott karantén a digitális eszközhasználatra és a szocio-kognitív képességekre. A világjárvány egyfajta „természetes kísérletet” eredményezett, lehetőséget adva arra, hogy megvizsgáljuk a kortársaktól való depriváció, valamint mind a gyermek, mind a család megemelkedett eszközhasználatának hatását a szocio-kognitív képességek fejlődésére.

Várakozásunk szerint azoknál a gyerekeknél, akiknek óvodáskora egybeesett valamelyik COVID-lezárással, rosszabb szocio-kognitív képességeket mérhetünk, mint akik esetében az óvodáskor a lezárások előttre vagy utánra tehetőek. A Tudatelmélet mérésére Smarties-tesztet, Sally-Anne-tesztet, Valós-Látszólagos-tesztet, és Faux-Pas-tesztet használtunk. Az érzelemlismerési képesség mérésére érzelmeket kifejező fotókat és videókat mutattunk a gyermekek részére. A digitális eszközhasználatot szülői kérdőívek és egy saját fejlesztésű naplózó alkalmazás segítségével mértük.

Az eredményeinket a korábbi kutatások, valamint a képernyőidő és a szocio-kognitív fejlődés kapcsolatát magyarázó konstruktumok fényében tárgyaljuk.

Mentális nyelvtani stratégiák és rendhagyó ragozás szabályalapú kísérleti vizsgálata a magyarban

A pszicholingvisztika kettősmodell-elméletének (Pinker, 1999) értelmezési keretében a kutatás során amellet kívánok támogató érveket szerezni, hogy a magyarban a rendhagyó főnevek ragozása is a mentális nyelvtan szabályainak hatáskörébe tartozik, illetőleg a rendhagyó szavak ragozott alakját nem egyszerűen egészen tároljuk a mentális lexikonban. Gazdag morfológiai jellege miatt a magyar empirikus vizsgálatra alkalmas kategóriákat kínál a rendhagyó ragozású szavakat illetően. Korábbi tanulmányok (Lukács, 2001; Németh és mtsai., 2015) eredményeire építve új csoportokba soroltam a rendhagyó névszótöveket a magyarban, amelyek ragozását hipotéziseim szerint formális logikai transzformációk, kognitív és fonológiai műveletek befolyásolják (pl. törlés, helyettesítés, hozzáadás stb.), és ezek szisztematikus különbségeket okoznak a képzés reakcióidejében és sikerességében. A 2024. márciusában és áprilisában zajló kísérlet során a résztvevőknek (kitűzött elemszám $N = 25$ fő) a szavakat többes számban kell ragozniuk, majd összehasonlítom a rendhagyó csoportok átlagos reakcióidejét és pontosságát egymással és a kontroll szavakkal, amelyeket releváns pszicholingvisztikai tényezők (pl. gyakoriság, szóhossz, lexikai konkrétság stb.) alapján illesztettem a célcsoportokhoz. Ezáltal az agglutinatív magyar nyelv rendhagyó ragozásának szabályalapúsága mellett szeretnék érvelni, amely későbbi összehasonlító vizsgálatokra és az eredmények további kognitív komponensekkel (pl. munkamemória) való összevetésére, a magyar anyanyelv és gondolkodás kapcsolatának vizsgálatára is jól számszerűsíthető empirikus adatokkal szolgálhat.

Lukács Á. (2001): Szabályok és kivételek: a kettős modell érvényessége a magyarban. In: Pléh Cs. & Lukács Á. (szerk.): A magyar morfológia pszicholingvisztikája. Osiris Kiadó, Budapest. 119–152.

Németh, D., Janacsek, K., Turi, Z., Lukács, A., Peckham, D., Szanka, S., ... & Ullman, M. T. (2015). The production of nominal and verbal inflection in an agglutinative language: Evidence from Hungarian. *PloS one*, 10(3), e0119003.

Pinker, S. (1999): *Words and rules: The ingredients of language*. Basic Books, New York.

Kreálok valamit csak úgy szavakból - generatív mesterséges intelligencia és művészet az énkép-mérésben

2022 második felében a generatív mesterséges intelligenciák (MI) berobbantak a köztudatba, mind a a Midjourneyhez hasonló képkészítő stabil diffúziós szoftvereken, mind a GPT4-hez hasonló nagy nyelvi modelleken keresztül. Bár életünk egyre nagyobb hányadában interaktálunk generatív modellekkel, és szinte minden lélegzetvételünkkel adatot biztosítunk a jövő modelljeinek kiképzéséhez, de a generatív eszközök pszichológiai kutatásban való felhasználása még mindig az újdonság erejével hat. Bár passzív befogadóként hajlamosak vagyunk a mesterséges intelligencia (MI) és az ember által készített műalkotások között éles határvonalat húzni, a témával foglalkozó eddigi tanulmányok azt találták, hogy amennyiben lehetőséget biztosítunk az embereknek a szoftverek kipróbálására, inkább együttes alkotásként élik meg a folyamatot, az elkészült műveket pedig sajátjuknak érzik. Ez a típusú bevonódás és személyesség-érzés az eszközök művészetterápiás és pszichometriai felhasználásának az alapjául szolgálhat. Jelen kutatás résztvevőit arra kértük, hogy készítsenek magukról képeket a Midjourney generatív modell felhasználásával - a képkészítésre 45 perc áll rendelkezésükre, amit egy 15-20 perces félig strukturált interjú követ az elkészült képekről, az átélt élményekről és a képkészítési stratégiákról. A kutatás eddigi 230 résztvevőjének a 35 000+ önjellemző képe, képkészítési promptjai alapján széleskörű statisztikai elemzéseket futtatunk az interjúk kvalitatív elemzései mentén megfogalmazott hipotézisekkel, amik mentén az egyén különböző pszichológiai konstruktumaira tervezünk következtetni, legfőképpen a Beck Depresszió-kérdőívvel felmért depresszió pontszámára.

A mentalizáció, a kötődés és a reziliencia kapcsolata felnőttek körében

Felnőtt mintán vizsgáltuk a mentalizáció, a kötődés és a reziliencia kapcsolatát. Nem-klinikai vizsgálatunkban 225 fő töltötte ki a Reflektív Funkció Kérdőívet (RFQ-H), a Tapasztalatok Szoros Kapcsolatokban Kérdőívet (ECR-R-HU), valamint a Connor-Davidson Reziliencia Kérdőívet (CD-RISC). Mediátor modellünkben függő változónak a rezilienciát, független változónak a kötődés összpontszámát, mediátornak a mentalizációt választottuk. Az elemzést kontrolláltuk a kitöltők nemére. A mediátor elemzés során a modellek szignifikánsnak bizonyultak. A kötődési összpontszám és a hipomentalizáció közötti út ($a=2,88$, $p<0,01$, $\beta=0,32$), és a kötődési összpontszám és a reziliencia közötti direkt út szignifikánsnak bizonyult ($c'=-2,00$, $p<0,001$, $\beta=-0,28$). A hipomentalizáció és a reziliencia közötti kapcsolat szignifikáns volt ($b=-0,30$, $p<0,01$, $\beta=-0,38$). Az indirekt út a kötődés és a reziliencia között a hipomentalizáción keresztül is szignifikánsnak bizonyult ($\Sigma ab=-0,87$ [$-1,41 - -0,40$], $\beta=0,12$). Tehát a magas kötődési összpontszám a hipomentalizáció magasabb szintjén keresztül alacsonyabb rezilienciát jósol be. A standardizált regressziós együtthatók alapján a hipomentalizáció prediktálta legerősebben a rezilienciát, valamint a kötődés direkt úton erősebb kapcsolatban állt a rezilienciával, mint indirekt úton, a hipomentalizáción keresztül. Eredményeink arra utalnak, hogy a kötődés a mentalizáción keresztül kapcsolatban áll a rezilienciával, valamint a mentalizáció önmagában is erős prediktora a rezilienciának. Eredményeink gyakorlati implikációja, hogy mentalizáció-alapú módszerek alkalmazása megfontolandó lehet a reziliencia alacsony szintjével rendelkező személyek esetén.

A mentalizáció, a kötődés és az észlelt stressz kapcsolata felnőttek körében

Célkitűzés: A szakirodalom alapján a mentalizációs deficit, a bizonytalan kötődés és az észlelt stressz magasabb szintje összefüggést mutat, azonban ezen konstrukciók kapcsolatát még nem vizsgálták magyar felnőttek körében. Kutatásunkban felnőtt, nem-klinikai mintán vizsgáltuk a mentalizáció, a kötődés és az észlelt stressz kapcsolatát.

Módszer: A vizsgálatunkban 255 felnőtt töltötte ki tájékoztatott beleegyezést követően a Reflektív Funkció Kérdőívet (RFQ-R-7), a Tapasztalatok Szoros Kapcsolatokban kérdőívet (ECR-R-HU) és az Észlelt Stressz Kérdőívet (PSS). Az elemzések során két egyszerű mediátor modellt teszteltünk. Az elemzések eltértek egymástól a független változóban, míg egyikben az ECR-R-HU kötődési szorongás alkálaja, addig a másikban a kötődési elkerülés alkálaja volt a független változó. Független változónak az észlelt stresszt (PSS), mediátornak a hipomentalizációt (RFQ7) választottuk mindkét modellben.

Eredmények: A modellek szignifikánsak voltak. A kötődési szorongás és az észlelt stressz közötti direkt út ($c' = 0,11$, $p < 0,001$, $\beta = 0,29$) és az indirekt út a hipomentalizáción keresztül is szignifikánsnak bizonyult ($\sum ab = 0,04$ [$0,02 - 0,06$], $\beta = 0,10$). A kötődési elkerülés és az észlelt stressz közötti direkt út szignifikánsnak bizonyult ($c' = 0,05$, $p = 0,04$, $\beta = 0,12$), azonban az indirekt út a kötődési elkerülés és az észlelt stressz között a hipomentalizáción keresztül nem volt szignifikáns ($\sum ab = -0,004$ [$-0,02 - 0,01$], $\beta = -0,01$).

Következtetések: Az eredményeink - a limitációk figyelembevételével - arra utalnak, hogy a kötődési szorongás a hipomentalizáción keresztül állhat kapcsolatban az észlelt stresszrel, míg a kötődési elkerülés direkt úton állhat kapcsolatban az észlelt stresszrel. Ezeknek az eredményeknek a prevenció és intervenció szempontjából fontos gyakorlati implikációi vannak.

Magyar serdülők életminősége az érzelmeik tükrében

Háttér: A korábbi nemzetközi kutatások alapján a bizonytalan kötődés és az érzelemszabályozási nehézségek negatív kapcsolatban állnak a serdülők életminőségével, azonban ezen konstruktumok kapcsolatát nem-klinikai magyar serdülő mintán korábban még nem vizsgálták. A serdülőkor egy érzékeny időszak, az ebben a korban tapasztalt problémák hosszútávú hatással lehetnek a személy mentális egészségére, ezért az életminőséget befolyásoló tényezők vizsgálata kiemelten fontos.

Célkitűzés: Kutatásunk célja a kötődés, az érzelemszabályozás és az életminőség kapcsolatának vizsgálata volt 14 és 18 év közötti magyar serdülők körében.

Módszer: Nem-klinikai, keresztmetszeti kutatásunkban 141 serdülő tájékozott beleegyezés és a demográfiai adatok megadása után kitöltötte a Tapasztalatok Szoros Kapcsolatokban kérdőívet (ECR-R-HU), az Érzelemszabályozási Nehézségek Skálát (DERS), és az Életminőség Skálát (ILK). Mediátor modellünkben az érzelemszabályozási nehézségek közvetítő szerepét vizsgáltuk a kötődési problémák és az életminőség között, ahol az előbbi volt a független, az utóbbi pedig a függő változó.

Eredmények: Mediátor elemzéseinkben a kötődési nehézségek és az érzelemszabályozási problémák ($c' = -0,05$, $p < 0,001$, $\beta = -0,40$) is csökkent életminőséget jósoltak be ($b = -0,08$, $p < 0,001$, $\beta = 0,40$). Elemzéseink alapján a kötődési problémák az érzelemszabályozási nehézségeken keresztül is csökkentették a fiatalok életminőségét ($\sum ab = -0,02$ [$-0,03 - -0,01$] $\beta = -0,17$).

Következtetések: Eredményeink – kutatásunk korlátainak figyelembevételével – arra utalnak, hogy a kötődés az érzelemszabályozási képességen keresztül kapcsolatban állhat az életminőséggel magyar serdülő nem-klinikai mintán, melynek gyakorlati implikációi vannak.

Kulcsszavak: kötődés, kötődési bizonytalanság, érzelemszabályozás, érzelemszabályozási nehézségek, életminőség

Technoferencia: okoseszközök az anya-csecsemő interakciókban

A technológiai fejlődés hatására az okoseszközök mindennapjaink egyre fontosabb részévé váltak. Jelenlétük zavaró hatással lehet szociális interakcióinkra, mely jelenség a technoferencia fogalmával írható le. A technoferencia vizsgálata a korai időszakban különösen releváns, hiszen ezen időszak alatt a környezeti faktorok szerepe kiemelt a fejlődésben. Kisgyermeket nevelő (0-24 hónapos) szülők okoseszköz-használati szokásait online kérdőíves kutatás során vizsgálatuk. A kutatás eredményei rámutattak, hogy eszközhasználati szokásaikat tekintve a kisgyermekes szülők heterogén csoportnak mondhatók. Napi okoseszköz-használatuk mennyisége ($M = 252$ perc, $SD = 140$ perc) és minősége alapján különböző típusú eszközhasználó csoportok körvonalmazódtak. Az egyes csoportok az interakciót megzavaró technoferencia észlelésében is különböztek. További kutatás sorozatunk első, exploratív jellegű részében interakcióelemzés segítségével vizsgáltuk az okoseszköz-használat szabadjáték helyzetben megfigyelhető anya-csecsemő interakciók dinamikájára gyakorolt hatását. Eredményeink alapján az anyai okoseszköz-használat a nem-interaktív viselkedések túlsúlyát és az anyai válaszkészség csökkenését okozta. A telefon-használat alatti anyai viselkedések alapján két eltérő stratégia volt azonosítható, a telefonban való elmerülés mellett a gyakoribb, rövidebb időtartamú okoseszköz-használat. Kutatás sorozatunk jelenleg is zajló, második részében ezen két stratégia interakcióra gyakorolt hatását vizsgáljuk. Az interakcióelemzés alapján a csecsemők eltérő viselkedésmintázatokkal reagálnak az interakció megszakítására. Az anyai okostelefon-használat mintázatában is azonosíthatók egyéni különbségek, melyek összefüggnek az anya interakció fenntartására irányuló viselkedéseivel.

Az ADHD ködös képe: Az érzelmi szabályozás és a kockázatvállalás (Érzelmi diszreguláció serdülők körében: prevalenciája ADHD-val és összefüggések a kockázatkereső magatartással)

Sokan ismerik, beszélnek róla, de milyen is az ADHD? Kód övezi manifesztációs formáit, ezért gyakran elveszünk az információk sokaságában és nem ismerjük fel a zavar jelenlétét. Az előadás célja, hogy segítsen mélyebben megérteni az ADHD jelenségét az érzelmi szabályozás és a kockázatvállalás kontextusában. A figyelemhiányos- hiperaktivitási zavar (ADHD) gyakran társul az érzelmi diszregulációval (ED), a zavarral küzdő serdülők esetében az ED nagyobb mértékű és súlyosságú szociális problémákkal jár, amelyek túlmutatnak az alaptüneteken és a kapcsolódó társbetegségeken (Bunford és mtsai., 2015; Graziano és Garcia, 2016). Bár az adatok azt mutatják, hogy (1) az ADHD összefüggésbe hozható az ED-vel és (2) az ADHD és az ED együttesen a kockázatos viselkedéssel, például kockázatos szexuális viselkedéssel, kockázatos vezetéssel és alkoholfogyasztással is (Stewart et al., 2021; Owens & Hinsaw, 2020; Gnanavel et al., 2019). A legtöbb epidemiológiai kutatás gyermekekre irányult. Az, hogy hogyan és milyen mértékben kapcsolódik az ED-vel és ADHD-val élő serdülők esetében a diagnosztikai státuszt és tüneteket meghaladó kockázatos viselkedés, nagyrészt ismeretlen (Bunford, Evans és Wymbs, 2015). Jelen előadásban az ADHD és az ED együttes prevalenciáját mutatom be a „Budapest Longitudinal Study of ADHD and Externalizing Disorders” serdülőkorú mintáján keresztül, valamint azt, hogy az ED mennyiben kapcsolódik a kockázatvállaló magatartásokhoz, az ADHD tünetcsoporton felül.

Numerikus távolsághatás vizsgálata 3 és 4,5 éves korú gyermekek körében

Az elmúlt pár évben a numerikus kognícióval foglalkozó irodalom nagyrésze támogatta azt az elképzelést miszerint egy egyszerű, arány-alapú, pszichofizikai rendszer áll a számokkal kapcsolatos megértés mögött, amely a Weber-törvény alapján működik (Moyer és Landauer, 1967; Dehaene, 2007). Az irodalomban, számtani összehasonlítási feladatokkal mért, numerikus távolsághatás és numerikus nagysághatás kettő olyan jelenségként van emlegetve, mint a rendszer létezésének és működési elvének egyértelmű bizonyítékai (Dehaene, 2007; Piazza, 2011). Ezt a rendszert az irodalom Analog Number Systemnek nevezi. Bár valóban rengeteg kutatás támogatja ezt a hagyományos megközelítést, manapság egyre több olyan vizsgálati eredmény születik, ami szembemegy az eddig gondoltakkal (Krajcsi és mtsai., 2018, 2022). Tanulmányomban ezen modell teljesítményét szeretném vizsgálni 3 és 4,5 éves korú gyermekek körében, az „Adj X tárgyat” feladat segítségével. Feltételezem, hogy a numerikus távolsághatás az eddigi irodalom által leírtaknak megfelelően fog megjelenni, azaz a résztvevők szimmetrikus, arány-alapú teljesítményt nyújtanak az említett feladatban.

Az árverésen vásárolt Petőfi kéziratok megoldatlan rejtélye

1928-ban ünnepelték Petőfi egykori hitvesének, Szendrey Júlia születésének 100. évfordulóját. A centenáriumi év utolsó hónapjában került sor a Lantos R.T. VII. aukciójára, amelyen a néhány évvel korábban felbukkant Szendrey Júlia levelesládájából előkerült, irodalomtörténeti szempontból kivételes fontosságú iratokat készültek árverésre bocsátani. Az árverésen megjelent Nagykőrös város polgármestere, Dezső Kázmér. Mint múzeumalapító és kultúraszertető ember felismerte a kínálkozó lehetőséget, ezért az aukció több tételét is megvásárolta, köztük Petőfi Sándor három versének eredeti kéziratát. Az árverés lezárását követően azonban az események váratlan fordulatot vettek. Előadásomban a levéltári kutatásom során előkerült dokumentumok alapján szeretném bemutatni a kéziratok kapcsán felmerült kételyeket és bizonytalanságokat.

Fény és Árnyék - Kircz István teveli igazgató-tanító két "elismerése"

Kircz István igazgató-tanító Tevel község emblemikus személyisége volt a XX. század első harmadában. Életműve, munkássága magasan az átlag fölé emelte a buzgó, mindig tetterre kész közösségi embert. Az 1923-1924-es esztendőik igazán izgalmas időszakot jelentettek számára. Nyugdíj előtt állt, teljes szakmai életúttal a háta mögött. Életművének megkoronázása lehetett volna két elismerés odaítélése, melyek közül csak az egyiket kaphatta meg. Előadásunkban a „Pro Ecclesia et Pontifice” pápai arany érdemkereszt, illetve Tolna vármegye kitüntető elismerésének történetét, valamint ezeknek oda, vagy éppen oda nem ítélésének körülményeit vesszük górcső alá.

A Gakusei és a Kyoiku Chokugo szerepe a japán modernizációban

Az oktatásra széles körben úgy tekintenek és tekintettek, mint a modernizáció egyik fő eszközére. A 19. században, évszázados bezárkózását követően, szembesülve a világ fejleményeivel, úgy tűnt, hogy a japán vezető réteg is erre a következtetésre jutott. A modernizációval párhuzamosan a szakirodalmakban gyakran felbukkanó kifejezés még a nyugatiasodás. A „modernizáció” és a „nyugatiasodás” fogalmak azonban nem szinonímái egymásnak. A modernizáció olyan gazdasági, társadalmi intézmények létrehozásának folyamata, amelyek felruházzák az országot a gyorsan változó technológiához való alkalmazkodás képességével. A „nyugatiasodás” az a formája a modernizációnak, amikor „Nyugati” mintájú intézményeket létesítenek az országban ugyanazon okból. Ez a különbségtétel jelentős az előadásomban tárgyalt két japán oktatási dokumentum tekintetében. A Gakusei rendelet feltevésem szerint a „nyugatiasodást” tűzte ki célul, míg a Kyoiku Chokugo (Császári leirat az oktatásról) megpróbált szimplán „modernizációt” faragni belőle, bár az időközben felépített intézményrendszerek megszüntetése nélkül. Előadásomban tehát arra a kérdésre igyekszem válaszolni, hogy hogyan tükrözte a Gakusei rendelet és a Kyoiku Chokugo Japánban a modernizációs törekvéseit az ország vezető rétegének a dokumentumok vizsgálatával, egyes a témához kapcsolódó szakirodalmak (Duke, 2008; Farkas, 2013; Gordon, 2003; Hacker, 1977; Patessio, 2011; Totman, 2006; Vadász, 2011) álláspontjának áttekintésével és a történelmi előzmények rövid ismertetésével.

Megreformálni a megreformálhatatlant – A peresztrojka, mint politikai program tartalmi meghatározása és periodizációja a Gorbacsov-korszakban

Mihail Gorbacsov két politikai programjára, a peresztrojára és a glasznosztira sokan egymás kiegészítéseként tekintenek. Előadásomban ezt a kialakult képet árnyalva, arra teszek kísérletet, hogy a peresztroját, mint gyűjtőfogalmat a teljes Gorbacsov-korszak (1985-1991) belpolitikai tevékenységét magában foglaló politikai programként értelmezzem, melynek elemei többek között az uszkorenyije (gyorsítás) és a glasznosztij (nyilvánosság) is. Jelen állítást olyan források segítségével fogom bizonyítani, melyeknek meghatározó szerepük volt a „gorbacsovi reformokat” népszerűsítő propagandában (beszéd, jegyzőkönyvek stb.). Az előadás célja, hogy bemutassa a peresztrojka fogalmának jelentésváltozását és a mögötte álló, elsősorban belpolitikai szempontokat a vizsgált korszakban.

Csehszlovákia afrikai kapcsolatai

1955-ben a Szovjetunió kezdeményezésére más szocialista országok mellett Csehszlovákia is nyitni kezdett Afrika felé. 1960-ban Prágának már öt országgal alakult ki diplomáciai kapcsolata (Guinea, Ghána, Kongó, Etiópia, és Dél-Afrika), és a kontinens fontos szerepet játszott a csehszlovák gazdaságban, mint felvevőpiac. Az export főleg fegyverekből, repülőgépekből, autókból, bányászati felszerelésből, gyógyszerekből, cipőkből és természetesen a híres sörökből állt. A kereskedelem azért is volt lényeges, hogy Prága konvertibilis valutához juthasson, másrészt az afrikai kapcsolatok a rendszer legitimációját is erősítették. A szocialista szolidaritás jegyében nyújtott technikai segítség fontos volt a gyarmati sorból felszabadult népeknek, de Prága számos humanitárius projektben is részt vett. Előadásomban Csehszlovákia 20. századi történelmének ezt a kevésbé ismert szeletét szeretném bemutatni konkrét példákon keresztül.

Félelem a saját gyermektől - Magyarország szerepe a nemzetközi terrorizmus kiteljesedésében

A mai magyar közbeszédben a nemzetközi terrorizmus komoly jelentőséget és rendkívül negatív hangsúlyt kap – ennek kapcsán, érdekesnek tartom kiemelni, hogy a jelenség kiteljesedésében hazánknak is szerepe volt. Ennek tágabb világpolitikai kerete a Szovjetunió vezetett keleti blokk azon törekvése volt, hogy aktív intézkedésekkel gerjesszen instabilitást az „imperialista nyugaton”. Ez átfogó stratégiai cél megvalósítását Magyarország többek közt fegyverszállítással és az üldözött terroristáknak való menedék biztosításával is segítette. Ez utóbbi aspektusban, bár már viszonylag sok levéltári forrás kutatható, és ezek alapján jelentősebb mennyiségű szakirodalom is készült, tudomásom szerint ezek között nincs olyan átfogó jellegű mű, amely ezt a jelenséget általánosságban tárgyalja. Kutatásommal e hiányt szeretném pótolni, továbbá azt szeretném megállapítani, vajon hazánknak csak végrehajtó-szerepe volt-e a keleti blokk terrorral kapcsolatos intézkedéseiben, vagy rendelkezésre állt-e egyfajta mozgástér annak eldöntésében, hogy mit és kit enged az ország területén tartózkodni. Mindezt az állambiztonság által az itt-tartózkodó jelentősebb terroristák és terrorcsoportok kapcsán végrehajtott intézkedések vizsgálatával szeretném megállapítani: abból, hogy egy adott intézkedés mennyire volt konspirált, meglátásom szerint lehet többek közt arra is következtetni, hogy az „fent” mennyire volt támogatott. Kutatásom folyamatban van, ugyanakkor vannak már részeredményeim – például a Carlos, a Sakál néven ismert terrorista és köre, vagy a Szürke Farkasok terrorcsoport kapcsán –, melyek segítettek hipotézisem felállításában.

Madrid magyar védői. A magyar „spanyolosok” emlékezetének alakváltozásai a korszak sajtójának tükrében (1945 –1956)

A prezentáció a spanyol polgárháborúban a köztársaságiak oldalán harcoló egykori magyar önkéntesek hazai emlékeztörténetét fejti fel a vizsgált periódusban a korszak országos politikai sajtójának kvalitatív tartomelemzésével. Az egykori brigadisták, mint Rajk vagy Gerő jelentős szerephez jutottak az 1945-ös átalakulást követően, ahol az antifasiszta múlt fontos legitimációt jelentett. A prezentáció az 1945. július 22-i budapesti nemzetközi „spanyolos” találkozótól az 1956. október 21-i, a Rajk-per követő szelektív tisztogatást átvészelő, még élő magyar „spanyolosok” ünnepélyes kitüntetéséig terjedő időszakot követi nyomon. Az 1945-től az 1949-es Rajk-perig terjedő időszakban jelen-fókusszal, mint a megtalált magyar antifasizmust felmutatva és a két munkáspárt egységét hangsúlyozva vitték színre a „spanyolosok” történetét. Ezt a beszédmódot azonban az idő előrehaladtával kisajátította az MKP. A következő korszakot az 1949-es Rajk-per nyitotta meg, ahol az egykori spanyolországi jelenlét szolgáltatott ürügyet az MDP-n belüli leszámolásra. A „spanyolos”-téma Rajk 1956-os temetéséig szorványosan jelent csak meg a sajtóban, míg az október 21-ei ünnepélyes kitüntetés tette teljessé az önkéntesek rehabilitációját. Az 1956-os forradalom leverését követően egy ambivalens kultuszépítés vette kezdetét, ahol a berendezkedő Kádár-rendszer az antifasiszta keret és a desztalinizáció között manőverezve alakította ki saját „spanyolos”-olvasatát. A prezentáció az ehhez vezető utat fejti fel.

A Szepesi Kamara személyzete Thököly Imre fejedelemségének kezdetén (1682)

Nem túlzás azt állítani, hogy a fiskális kormányzatszervek a kora újkori államapparátus legfontosabb pillérét jelentették. A hadivállalkozások hatalmas költségei megkövetelték az államtól, hogy pénzügyi hatóságaik a lehető legnagyobb fedezetet tudják megteremteni a hadjáratok kivitelezésére. Emiatt működött Magyarországon a Kassán székelő Szepesi Kamara is, amely a Pozsony székhelyű Magyar Kamarától már túl távol eső régió, Felső-Magyarország pénzügyigazgatásáért felelt. Hivatalnokai közt számos városi polgárt, de nemesi származású embereket is találunk, akik feltétlenül lojálisak voltak a központi kormányzathoz. E távol eső vidéken, az 1670 után kialakult kuruc mozgalom viszont egyre erősödött, mígnem a már gróf Thököly Imre vezette rebellisek török segítséggel elfoglalták Kassát, 1682. augusztus 14-én. Az ezután nem sokkal megalakuló Felső-Magyarországi Fejedelemségnek pedig a legfontosabb hatóságává vált a már kurucokat szolgáló kamara. Az „impériumváltás” azonban nem járt vér nélkül: egy hivatalnokot megöltek, számos elmenekült, de voltak, akik átálltak. Előadásom során arra teszek kísérletet, hogy a történeti kutatás Thököly-kamarájáról alkotott képét kiegészítsem, és tisztázzam, milyen hivatalnok- és tisztségváltások történetek a Szepesi Kamarában az 1682. év turbulens hónapjaiban.

1687 augusztus 6: a második mohácsi csata főpróbája

„A Drávától Mohácsig elterülő vidéken megállás nélkül folynak a harcok, melyekben sokszor ezrednyi erők vesznek részt...” – jelenti Bádeni Lajos császári tábornagy 1687. július elején az Udvari Haditanács elnökének. A bő egy hónappal később, augusztus 12-én lezajlott második mohácsi csata a rendelkezésünkre álló rendkívül gazdag írásos és illusztratív forrásainknak köszönhetően a visszafoglaló háborúk egyik legalaposabban feldolgozott ütközetévé vált. Jóval kevesebb figyelem irányult azonban a csatát megelőző és követő fegyveres konfliktusokra, amelyek valóságos hadszíntérré alakították az egész dél-dunántúli régiót. Kutatómunkámban az 1687-es dél-baranyai hadjárat egy kevésbé ismert epizódjára fókuszálok, amely a méltán elhíresült Harsány-hegyi diadalt megelőző napok legjelentősebb fegyveres akciójává vált. Az eszéki ostromot győztesként megelő nagyvezír – francia tanácsadói javaslatára – fondorlatos tervet eszelt ki II. Miksa Emánuel bajor választófejedelem elfogására. A hadinaplók, haditudósítások, hadi- és diplomáciai jelentések anyagának tanúsága szerint a „kék király” fogságba ejtésével szeretett volna a magas porta politikai kedvezményeket kicsikarni a császári udvartól. A nagyvezír úgy vélte, hogy 1687. augusztus 6-án hajnalban egy különleges osztag mohácsi akciójával végre méltó revansot vehet az elmúlt időszak megalázó vereségein. Előadásomban a legutóbb feltárt primer forrásokat és a fegyveres incidens lokalizációját elősegítő hadirégészeti leleteket ismertetem, majd a vizsgálati eredmények tükrében kísérletet teszek a bajor választófejedelem elfogását célzó Mohács-környéki hadművelet terepi azonosítására.

Miként nem tűnik ki a héja a galambok közül? Machiavellista stratégiák értelmezése a személyiségvonás etiológiájának tükrében.

Írásom a machiavellizmusra jellemző stratégiai magatartás,- ehhez a személyiségvonás etiológiáját alapul vevő- vizsgálatára tesz kísérletet. Első kutatói felvetésem az élettörténeti stratégiák (továbbiakban LHT, mint „Life History Strategy”) érzelemszabályozásra gyakorolt hatását helyezi kontextusba a machiavellizmus etiológiáját illetően. Felvetésem szerint a gyermekkorban jelentkező gyors LH (Life History) trait-ek stresszorainak szélsőséességéből adódóan az egyén társas érzelemszabályozása megterhelt, pszichológiai perspektívája nehezen decentrálnak. Így szekvenális empátia-elmélet értelmében nagyon alacsony arányú perspektíva felvételre képes, jellemzően magas személyes distresszt él meg. Főleg elsőéves pszichológus hallgatókkal vettem fel a Mach-IV kérdőívet és a Személyközi Reaktivitás Index (IRI) empátia kérdőívet (összesen 70 fő). Fenti, elméleti felvetésekre alapozott hipotézisemet az eredményeim alátámasztják, azaz a személyes distressz jelentősen magyarázza a machiavellizmus-skálát. Második felvetésem már konkrétan a machiavellista stratégiákra jellemző dinamikákat taglalja. Korábbi eredmények szerint a machiavellisták a Happé-féle történetekben ügyesebben felismerik mások érzelmeit a kontrollcsoportnál. Első felvetésemhez visszacsatolva, a korai élet stresszorainak neuroplaszticitásra gyakorolt hatása befolyásolja az empátiával kapcsolatos neurális hálózatokat. Egyes mérések szerint a machiavellisták bizonyos kérgi régióinak kiemelkedő aktivitása érzékenyebb érzelmi rezonanciára hajlamosítja őket. Így a személyes distressz, s machiavellizmussal nagyobb mértékben összefüggésbe hozható szimuláló-empatizáló hálózat bizonyos részeit teszem felelőssé egy -machiavellistákra jellemző- úgynevezett „agresszív empatizáló”-folyamatért. Vizsgálatom második hipotézise, hogy a Happé féle történetekre építő Conflict Stories Task (CST) manipulatív konfliktustörténeteinek megoldási valószínűségéhez az empátias distressz jelentősen hozzájárul. Eredményeim padlóhatásnak köszönhetően nem validálták ezt a felvetést, így további mérések szükségesek a hipotézis bebizonyításához. Konklúzióm, hogy a reciprok altruizmus, illetve annak kicselezésére irányuló (averzív személyiségvonásokkal járó) szociális stratégiák és szocioemocionális-kognitív erőforrások rugalmasabban kihasználhatóak. Ennél fogva hatékonyabbak a sokkal magasabb korlátot támaztó elméletória-kapacitással szemben. Mindez megmagyarázza a mechaivellisták elmeolvasási képességének gyengeségének paradoxonát.

Katz vezetői készség modelljének vizsgálata magyar vezetők körében napjainkban

Robert L. Katz 1955-ben írt egy tanulmányt a Harvard Business Review-ba Skills of an Effective Administrator címmel, amelyben ő hívta fel először a figyelmet azokra a készségcsoportokra, amelyek elengedhetetlenek a sikeres vezetővé váláshoz. Vajon napjainkban is elkülöníthető ez a három készségcsoport és vajon úgy oszlik-e meg a három vezető szint között, ahogyan Katz állítja? Kutatásom célja a Katz modell replikálása, mely napjaink replikációs válságában egy igen fontos kérdés. Vajon mit jelent az, ha nem ugyanaz az eredmény adódik?

Pszichoszociális tényezők, munkaprioritások és munkahelyi kapcsolatok a négynapos munkahét kontextusában

Az elmúlt évtizedekben számos változás történt a munkakultúrában, amelyek középpontjában a munkaidő rövidítése állt. A négynapos munkahét az egyik olyan innovatív megközelítés, amelyet egyre inkább kedvelnek a munkavállalók az életminőség javítása és a munka-magánélet egyensúly kialakítása érdekében. Ennek előnyei között szerepel a magasabb munkavállalói jóllét és a jobb munka-magánélet egyensúly kialakítása, azonban a négynapos munkahétre való áttérés számos kérdést is felvet. Felmerül a munkavállalók esetleges túlterheltségének a kockázata, és ebből adódóan a munkaprioritások újragondolásának szükségessége. A munkahelyi kapcsolatok háttérbe szorulhatnak, mert a munkavállalók kevesebb időt töltenek kollégáikkal a munkahelyi meetingek és szünetek csökkenésének következtében. A kutatás ezen aspektusokra összpontosít, hogy feltárja, milyen pozitív, esetlegesen negatív hatásokkal járhat a négynapos munkahét bevezetése ezeken a területeken. Az eddig elérhető szakirodalomban leginkább pozitív változásokat lehet megfigyelni, a lehetséges negatív hatások egy kevésbé kutatott terület a négynapos munkahét kontextusában. A kutatás részeként félig strukturált interjúkat készítettem és egy kérdőívcsomagot vettem fel, mely középpontjában az eddigi tapasztalatok álltak. Ennek a kutatásnak az eredményei hozzájárulhatnak a négynapos munkahét hatékonyabb megtervezéséhez és gyakorlati alkalmazásához a munkahelyi környezetben, amely által egy kiegyensúlyozott és egészséges munkakörnyezetet lehet teremteni mind a munkáltatók, mind pedig a munkavállalók számára.

Neked mik a red flag-jeid? - Az online ismerkedés során felbukkanó red flag-ek megítélése a magyar felnőttek körében

A red flag kifejezés napjainkban nagyon népszerűvé vált, azonban tudományos kutatás még kevés született a témában. Definícióm alapján a red flag egyfajta vészcsengő, olyan jelzés, mely arra utal, hogy a jövőben az adott tulajdonsággal, viselkedéssel vagy állapottal kapcsolatban potenciálisan konfliktus adódhat. Ugyanakkor nem elég súlyos ahhoz, hogy azonnal megszakítsuk az ismerkedést, inkább észben tartjuk, hogy erre érdemes lesz figyelni a továbbiakban. Egy 2017-es kutatás azt mutatja, hogy nagyjából 2013 óta az Egyesült Államokban az online ismerkedés a legnépszerűbb társkeresési stratégia a heteroszexuálisok körében, a homoszexuálisok körében pedig még hamarabb bevetté vált az internetes párkeresés (Rosenfeld, Thomas & Hausen, 2019). Elő kutatásunk során azt mértük fel egy nyílt kérdőívvel, hogy miket tartanak az emberek red flag-nek, ennek alapján 120 red flag került a fő kutatásba. Ezeket 0-10-ig kellett értékelnie a kutatási alanyoknak, hogy mennyire tartják ők súlyosnak. Ezen felül az online ismerkedéssel kapcsolatos attitűdöket is felmértem. Feltáró faktoranalízis után 5 red flag és 3 online ismerkedés faktor emelkedett ki, sorrendben a következők: 1) Nagyvilági, bulizós, szerhasználó, könnyűvérű; 2) Birtokló, kontrolláló, kisajátító; 3) Gyanús, titkolózó, beszélgetésekbe nem bevonódó; 4) Bunkó, lenéző, előítéletes; 5) Lúzer, unalmas, kilátástalan. 1) Hívogató, jó lehetőség az ismerkedésre; 2) Negatív hatás a monogámiára; 3) Pozitív kilátások hosszútávú kapcsolathoz.

Egy világjárvány hatása az élet értelmével kapcsolatos elképzelésekre és az identitásra - a COVID-19 egzisztenciális pszichológiai vonatkozásai

A Covid-19 számos ember életét megváltoztatta, kezdve a karantén időszakától, a munkahelyek és szociális kapcsolattartási formák megváltoztatásáig. Ezek a változások egyfajta határhelyzetet (Jaspers, 1999) alakítottak ki sok személynél, mely értékrendjük és identitásuk változását vonja maga után. Az élet értelmességének megélése fontos faktor a krízisek, határhelyzetek során, hiszen adaptívabbá teheti a megküzdésünket (Korkmaz & Güloğlu, 2021; Chao et al, 2020; Yu et al., 2020). Hennekam, Ladge & Powell (2021) kutatásában a karantén időszak pozitív elmozdulást idézett elő a résztvevők szakmai és családi identitásában, akár az identitás újradefiniálására is sor kerülhet a krízissel való megküzdéskor. A kvalitatív kutatás célja félig strukturált interjúk segítségével feltárni a pandémiás időszak megélését és hatásait, fókusszal az értékrendbeli változásokra, az identitás újraértelmezésére, a megküzdési stratégiákra és az élet értelmére. Az IPA elemzés alapján a személyek nagyrésze személyiségfejlődésen ment keresztül a Covid-19 krízisből fakadó határhelyzet során, melynek egzisztenciális pszichológiai hatásai az élet értelmére fellelhetőek voltak. A legtöbb személy kiemelte a szociális kapcsolatok és támogatás fontosságát, a karrierbeli változásokat, és a prioritások újrarendeződését, mely legtöbbükönél egy új értékrend megteremtődéséhez vezetett.

Ki a jó feleség? Lánynevelő regények a XX. század elején Németországban és Magyarországon

Az XIX. század végén és XX. század elején több nevelőnő, tanítónő vállalkozott arra, hogy meséket, rövid regényeket írjon a kor kisasszonyai számára, akik ezekből a történetekből megtanulhatták, hogyan kell úrilány módjára viselkedni, háztartást jól vezetni vagy akár férjet találni. Tutsek Anna író 1904-től 1914-ig jelentette meg könyvsorozatát, amely középpontjában a szeleburdi, gyakran feledékeny Cilike állt, s az olvasó végigkísérhette Cilike életét kislánykorától kezdve egészen asszony, édesanya, majd nagymama koráig. Clara Nast német író 1917-től 1919-ig jelentette meg Csöpike (Hummelchen) lányregénysorozatát, amelyet Gáspárné Dávid Margit fordított le és magyarított az 1920-as években. Ennek eredményeképpen Csöpike a mai napig nagyobb népszerűségnek örvend Magyarországon mint Németországban – ezt például az is bizonyítja, hogy a magyar nyelvű verziót újra kiadták az 1990-es években. A „magyarítás” alatt az érthető, hogy Gáspárné Dávid Margit a saját meséit adta hozzá Hummelchen történetéhez, valamint az egész történetet áthelyezte Budapestre. Az olvasó végigkövetheti Hummelchen/Csöpike kislányságát egészen menyasszonyságáig. Németül összesen négy Csöpike – regény jelent meg (Hummelchen, Hummelchen geht in die Schule, Hummelchen will studieren, Hummelchen will heiraten). Előadásom, mely ÚNKP támogatásban részesült dolgozatom alapján készült, fő célja, hogy a két regénysorozat összemérésével bemutassam, mit vártak el egy magyar és egy német fiatal lánytól a XX. század elején.

Múlt és jelen között: Holokauszt narratívák Hajdúdorogon

Mit jelent ma a holokauszt tragédiája? Kutatásom során Csepeli György és Papp Richárd „A holokauszt transzgenerációs emlékezetének kutatása Közép-Európában” című kutatásához kapcsolódóan, egy kelet-magyarországi településen, Hajdúdorogon vizsgálom és interpretálok a holokauszt lokális és transzgenerációs kollektív társadalmi emlékezetét. Kutatásom közel 1 éves intenzív terepmunkán alapul, mely során szociálpszichológiai és kulturális antropológiai eszközökkel vizsgálom három különböző generáció emlékezési mintáit. A kutatás az áldozatok helyett, az emlékezet mai hordozóinak narratíváira koncentrál. Hajdúdorog fontos szerepet töltött be a zsidóság múltjában, azonban napjainkban a zsidóság emlékét már csak a fennmaradt házak, a temető őrzi, azonban a házak jelöletlensége, a zsinagóga hiánya, a gettó emlékének hiánya kérdéseket vet fel. A vizsgálat során körüljáróm a felejtés és elhallgatás mögött meghúzódó motivációkat, a holokauszt kortárs jelentéseit, de kitérek a kortárs antiszemitizmus jelenségeire is. Hajdúdorog az idők során nemzetközi zarándokhellyé vált a zsidóság számára, így megpróbálom feltárni a zsidó és nem zsidó emlékezési mintákat is, hogy különböző perspektívákból ismerhessük meg a múlt és a jelen kapcsolatát.

Népzene a szocialista Magyarországon

A népzene a magyar kultúrpolitikában a huszadik század során mindvégig jelenlévő tényező. A század első felében indult szerveződéseknek (Gyöngyösbokréta, Éneklő Ifjúság, regöscserkész-mozgalom) köszönhetően a magyar amatőr zeneéletben is beágyazódott a világháború idejére. A kommunista hatalomátvétel után a népzene, a népdalnak az új ideológiai keretek között szüksége volt új legitimációra. E legitimációt azonban nem csupán megkapta, hanem az új kultúrpolitikának része is lett. Ebben minden bizonnyal nagy szerepe volt a magyar zeneélet korabeli vezéralakjaként Kodály Zoltánnak, és tanítványi körének. Az ötvenes évek népi együttesei, a népdalok jelenléte a kórustalálkozókon, a hetvenes években felfutó „Páva-mozgalom” és az újjáalakuló Éneklő Ifjúság nemcsak a műkedvelőknek, hanem a kultúrpolitikai törekvéseknek is kedvezett. A pártállam ugyanis hatalmát a néphatalommal, a nép képviseletével legitimálta. Ugyanebben a korszakban a népzene az átalakuló életformák következtében eredeti környezetéből szinte teljesen kivész – eredeti funkcióját már nem tölti be. Ezen funkciók egyikének „feltámasztását” kíséri meg a hetvenes évektől a táncház-mozgalom – amely azonban kívül esik a hivatalos kultúrpolitikán, így annak legitimációs céljaira sem használható.

Bántalmazással kapcsolatos esetek érintettjeinek médiareprezentációja a magyar úszósportban

Mesterszakos szakdolgozatomhoz kapcsolódó kutatásomban azt vizsgálom esettanulmányokon keresztül, hogy milyen különbségek fedezhetők fel a médiamegjelenésben akkor, amikor egy férfi áll elő azzal, hogy bántalmazott, és milyen, amikor egy nő. Kutatási kérdéseim közé tartozik is, hogy az elmúlt években nyilvánosság elé álló érintett sportolók mennyire tudatosan kezelték a médiamegjelenéseiket, a traumafeldolgozásban mennyire segítette őket a nyilvánosság. Három esetet vizsgálok, Szepesi Nikolett, Cseh László és Szilágyi Liliána ügyét, felölelve ezzel a 2013-tól 2022-ig tartó időszakot. Módszereim közé tartozik a tartalomelemzés, szöveges vizuális anyagok összehasonlítása, valamint a nemi erőszak mítoszok azonosítása Lonsway és Fitzgerald 7 szempontjának alapján az egyes esetek kapcsán. A nemi erőszakkal kapcsolatos sztereotípiákat összefoglaló definíciót és a csoportosítást adaptálom, és nem csak kifejeztem a nemi erőszakra koncentrálok, hanem bármilyen jellegű bántalmazásra, amiről hírt adott a sajtó ezekben az esetekben. A definícióban leírtaktól eltérek abban is, hogy nem csak női áldozatokat vizsgálok. A kutatást az érintettekkel készült interjúkkal egészítem ki, ezzel megmutatva a másik oldalt is, kitérve arra, hogy milyen hatással van a nyilvános megjelenés az érintett sportolókra. Végül újságírókkal, szakmai szervezetekkel és szakemberekkel készített interjúimból igyekszem bemutatni a kontextust, feltárva, hogy jelenleg milyen elvek alapján készülnek anyagok olyan különös érzékenységet és odafigyelést igénylő témában, mint a bántalmazás a sport világában.

**Kreativitás és generativitás kulturális közösségekben. Tér érzékelés, használat, ki- és átalakítás.
Ön- és közösségfejlesztés.**

A generativitás és a kreativitás, a különböző egyéni és közösségi alkalmak során szerzett élmények és hatások mértékét, jelenlétét, az adott környezeti jellemzőkkel való összefüggést - több generációt megcélözva és beemelve – vizsgáló kurrens kutatás kerül bemutatásra, amelynek eszközei között az illeszkedő merítés, projektív tesztek és vegyes módszertan alkalmazása szerepel. A főbb fogalmak a kreativitás, a generativitás, a közösség, a város és a rehabilitáció rövid áttekintésével eljutunk a kutatás helyszíneihez, a várostervezés és fejlesztés által, mai formájukra kialakított Budapest Orczy parkhoz és a Millenáris parkhoz. Támogató-e az optimális környezet egy egyén és csoportja pozitív viszonyára? Meghatározza-e a környezet az egyén és csoportja kreativitását és generativitását? Befolyásolja-e az egyének és csoportjaik számára a közösségi tér használatának minőségét a térkialakítás? Serkentően hatnak-e a közösségi terek (minél természetesebb) kialakítása az egyének és csoportjaik kreativitására és generativitására, illetve a mentális jóllétére? Többek között feltételezzük, hogy a környezet döntően meghatározza az egyén cselekvésének irányát, terjedelmét és tartósságát. A több generációs csoport hatására az egyén differenciáltabb válaszokat tud adni a környezeti kihívásokra, csakúgy, mint az egyének és csoportjaik, az általuk használt közösségi tereken: a dinamikus mozgást támogató anyaghasználatot, a kevésbé geometrikus, a természetben önmagában fellelhető formák, valamint a terek színhasználatánál a meleg színek, fények látványát élük meg pozitívan.

Koragyermekkori nevelő- és gondozó intézményekben dolgozó szakemberek anya-és gyerekképe egy Nógrád megyei kistélelűlésen

Az előadás egy terepmunka eredményeit mutatja be, mely egy hátrányos helyzetű, etnikailag megosztott Nógrád megyei kistélelűlésen a koragyermekkori (0-3 év közötti) intézmények szakembereit vizsgálja résztvevő megfigyelés és félig strukturált interjú módszerekkel. A kutatás a szakemberek gyakorlatai és narratívái, illetve a gondozók és az érintett családok, anyák viszonyának vizsgálatával térképezi fel, hogy a gondoskodás megszervezése hogyan illeszkedik a telelűlés társadalmának szövetébe, a lokális hierarchiákba és viszonyrendszerekbe. A kutatás a szakembereket a helyi közvetítő osztály szereplőiként (Éber 2022), „utcai bürokratákként” (Lipsky 1980) értelmezi, akik az állam meghosszabbított kezeként közvetítik az állami szintű szakpolitikákat, szervezik lokális szinten a népességet, ugyanakkor a helyi realitásokat észlelve, a helyi közösségbe beágyazottan teszik mindezt. Az előadás egyrészt bemutatja, hogy az érintett szakemberek milyen elvárásokat, mintákat közvetítenek a családok és anyák számára a hétköznapi gyakorlatok során arról, hogy milyen a „jó gondoskodás, nevelés”, milyen a „jó anya”, a „jó gyerek”, a „jó család”; hogyan határozzák meg az érdekesség feltételeit és ezeken keresztül milyen nemi, etnikai, osztály-egyenlőtlenségeket tükröznek vagy konstruálnak. Az előadás másik célja annak feltárása, hogy a szakemberek helyi pozíciója milyen hatással lehet a családok számára közvetített gyakorlatokra és normákra.

A kutatás a Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Emine Erdoğan török First Lady Afrika irányú diplomáciai tevékenysége

A kutatás Emine Erdoğan, török First Lady Afrika irányú diplomáciai tevékenységeit vizsgálja 2021 ősze és 2023 ősze között. Az Erickson és Thomson által felállított keretrendszer alkalmazva a török First Lady Diplomáciaiához kapcsolódó hagyományos nemi szerepek megjelenését vizsgálja. A First Lady diplomáciai tevékenységének elemzéséhez először egy adatbázist állított fel a szerző a First Lady Afrikával kapcsolatos összes tevékenységéről. Másodszor, az adatbázis minden elemét a kérdéssor segítségével elemzte. A vizsgált időszakban összesen 28 Afrika irányú tevékenységet végzett Emine Erdoğan, ezek többsége az aktív szerepvállalással járt, a török First Lady saját projektjeihez kapcsolódóan végzi ezen tevékenységeit. Azonban, a szerep jellegéből fakadóan a First Lady nem képes bizonyos nemi szerepektől eltérni, így például a soft power területéhez kötődő napirendi pontoktól sem. A First Lady szerep korlátozó eleme többek között kiterjed arra a tényre is, hogy nem választott tisztség. Ezek miatt a tényezők miatt nem állapítható meg, hogy a Feminista külpolitika alapelvei szerint végezné tevékenységeit, hiszen ez megköveteli, hogy minden területen aktív szerepet töltsön be. Emine Erdoğan a hard power területeken, így a védelem, katonai, és kereskedelem relációjában egyáltalán nem fejt ki aktivitást.

A prostituált teste. Századfordulós sztereotípiák

A századfordulós Budapestén az egyik legnagyobb probléma a prostitúció kérdése volt. Előadásomban ennek az egészségügyi vonatkozásait járom körbe. A prostitúció napi beszédtemának számított a sajtóban és a hétköznapiakban, a társas érintkezésben is. A korabeli nyilvánosságban tárgyalták a jelenség okait, a megoldási lehetőségeket, felmerült a felelősség kérdése, beszámoltak prostituált életutakról és felmerült, vajon a prostituáltak rendelkeznek-e sajátos személyiségjegyekkel. Ezek a kérdések az orvosokat, sőt a társadalomtudósokat is foglalkoztatták. Az előadásban azokat az elméleteket, sztereotípiákat mutatom be, amiket a prostituáltak testéhez és lelki alkatahoz kapcsoltak a korban. Illetve elkerülhetetlen, hogy a kéjnők esetében ne foglalkozzunk egy kicsit a nemi betegségek kérdésével is, hiszen ez volt az egyik legnagyobb egészségügyi veszély, amit hozzájuk kapcsoltak.

Az energiaipar privatizációja: célkeresztben az energijogi, környezetjogi kihívások és az energiaipar szabálykövetésének kritikai elemzése

A XXI. század egyik legnagyobb kihívásai közé tartozik a környezetvédelmi követelményeknek való megfelelés és az éghajlatváltozás jelensége a különböző területeken és ágazatokban. Ez érintheti akár globálisan a világ államainak társadalmait kollektíven vagy a gazdaság mikrotényezőjét és legkisebb egységét, a családokat, emellett nagy jelentőséggel bír a multi-, illetve transznacionális vállalatok működésében. A környezetvédelmi megfelelések kiemelt fontossággal bírnak emellett az exponenciálisan fejlődő kisebb vállalatok esetében is, amelyeknek ugyanolyan gyorsasággal szükséges felvenniük a fonalat a gazdasági szférában. A probléma megoldásaként sokszor jogszabályok és keretrendszerek alkotását látják, de példák sora mutatja, hogy nem csak erre van szükség. Ennek következtében kialakították az ún. ESG-keretrendszert, amely olyan környezetvédelmi, gazdasági és szociális elemekből tevődik össze, amelyeknek egymáshoz való viszonyát és megvalósulásuk mértékét is "mérni" lehet. Az előadásom célja ezen elemek beépülése a gazdaságba, valamint annak bemutatása, hogy a magyar energiaszektorban lévő magán-, illetve állami vállalatok között milyen különbségek fedezhetőek fel e tekintetben. Hipotézisem: a magán-, vagy az állami vállalatok tudják megfelelően betartani az energiaszektorban az ESG-keretrendszer vívmányait, jogi szabályozását?

**Mission Impossible? – A nemzetközi büntetőjog alkalmazásának problémái az orosz–ukrán
konfliktus esetében**

A kutatás a nemzetközi büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségeit vizsgálja az orosz-ukrán fegyveres konfliktus esetében. A vizsgált problémák elméleti és gyakorlati jellegűek. Az elméleti problémák csoportja széles körben ölel fel témákat, többek között ilyenek a gyanúsítottakkal szemben alkalmazható pontos vádpontok (ezek közül eddig ténylegesen miket használtak fel); de az ENSZ szervezeti problémái is vizsgálatra kerülnek, hiszen a konfliktus alatt megmutatkozott annak problematikus működése. Ezeket a problémákat a leglogikusabban jogalkotói tevékenységgel lehetne megoldani, ám ahhoz, hogy ez megtörténjen, a nemzetközi közösség szoros együttműködésére van szükség. A gyakorlati problémák halmaza szintén szerteágazó. Ide tartozik – többek között – a korábban működő törvényszékek problémáinak elkerülése, a pártatlan eljárás lefolytatása a jelenlegi gyanúsítottak ügyében vagy az aggályos büntetőeljárások (mind az orosz, mind az ukrán oldalon). E problémák megoldására elsősorban az államok együttműködésére, azok nemzeti érdekeinek mellőzésére van szükség. Sajnos sok ellentétes precedenst láthattunk a történelem során, ezzel hátráltatva a nemzetközi közösséget. E problémák pontos megválaszolására a kutatás minél több szakember állásfoglalását felhasználta egy pontos válasz megadása érdekében. Fontos azt kiemelni, hogy bár a kutatás a problémákat e kettő nagy kategóriába sorolta, vannak olyan kérdéskörök, amelyek mindkét csoportba egyaránt tartozhatnak.

Az államtudományi képzés és a közigazgatás összhangja a célok és igények tükrében

A tudományos munka tárgya a Nemzeti Közszoigalat Egyetem osztatlan államtudományi mesterképzésének vizsgálata mind elméleti-jogszabályi szempontból és gyakorlatias szemmel. A képzés fiatalnak tekinthető, ezért is tartom fontosnak dolgozatomban megvizsgálni az államtudomány fogalmát, a képzés kialakulását, célját és jelenlegi felépülését. Azért esett a választásom erre a témára, mivel jelenleg harmadéves hallgató vagyok a képzésen, ezért már saját tapasztalattal is rendelkezem. A kutatásomat két fő részre osztom fel. A két fő rész két nagy kérdésre keresi a választ. Az egyik, hogy „Mi a képzésnek a célja?“, a másik pedig, hogy „Mire van szüksége a közigazgatásnak?“. A kutatásom tehát két fő részből áll. Az egyes nagyfejezeteket továbbá két külön részre választom. Az egyik rész egy elméleti, megalapozó jellegű a másik rész pedig abszolút gyakorlati, empirikus alapokra épül. Az eredmények kimutatására kérdőívet készítek, amiben olyan végzett hallgatók véleményét kérdelem, akik elvégezték a képzést és jelenleg a közigazgatásban dolgoznak, vagy olyan jelenlegi hallgatókkal, akik már dolgoztak vagy dolgoznak a közigazgatásban. Kutatásomban azért, hogy megismerjem a közigazgatás igényeit, interjúkat készítek közigazgatási közép- és felsővezetőkkel. A kutatás során 5-10 interjút készítek.

ÜZEMBENTARTÓ? – AVAGY SENKI? Ki tehető felelőssé az önvezető autók és a drónok által okozott károkért?

Az intelligens technológiák és a kártérítési jog területén belül, előadásomban az önvezető autók és drónok példáján keresztül szeretném bemutatni: Ki felel az okozott károkért? Bemutatom elején fontosnak tartok néhány fogalmat tisztázni. Majd feltárom, milyen technikai és technológiai kihívásokkal kell szembenéznünk, s mindez mit jelent a jogalkotók számára. Ezt követően rátérek központi témámra, az önvezető autókkal és drónokkal kapcsolatos felelősségi kérdésekre, például: Milyen veszélyforrásokat tartunk számon az önvezető járművek körében? A szabályozási kihívás összetettségét egy morális problémahelyzettel, az „Alagút problémának” is elnevezett helyzettel kívánom bemutatni. Kiemelten szeretném felhívni a figyelmet, hogy a téma további kérdéseket, problémákat vet fel, s nem mindig olyan egyszerű egy-egy szituáció megítélése, mint gondolnánk. Záró gondolatként a következő idézet tanulságát adnám át: "Nemcsak azért vagyunk felelősek, amit teszünk, hanem azért is, amit nem teszünk meg." Lao-ce – ókori kínai filozófus

**A madarak reprezentációinak összehasonlítása Mészöly Miklós műveiben és Bodor Ádám
Verhovina madarai című írásában**

Mészöly Miklós és Bodor Ádám műveinek összehasonlításakor eddig marginális szerep jutott azon zoopoetikai szempontú értelmezéseknek, melyek elsősorban a madarak reprezentációival foglalkoznak a két életmű kapcsán. Kári Driscoll és Eva Hoffmann *What Is Zoopoetics?* című közös írásukban kiemelik, a zoopoétika vizsgálati körébe nem csupán állatokról szóló szövegek tartoznak, hanem olyan írások is, melyek az állattal (a nem emberivel) foglalkoznak. A zoopoétika olyan gondolkodási mód, mely az állatokat nem csupán metaforákként vagy tárgyakként, hanem a „reprezentáció ágenseiként” mutatja be, miközben megkérdőjelezi azt, hogy az emberi és az állati között éles határ húzható.

Előadásomban ezt a kritikai megközelítést fogom alapul venni és ebből kiindulva vizsgálni Mészöly Miklósnak *A stiglic és Varjak* című kisepikai műveit, valamint Bodor Ádámnak a *Verhovina madarai* című írását. Az előadás célja bebizonyítani, hogy összefüggés tételezhető a művekben megjelenő madarábrázolások és az elnyomó társadalmi rendszerek között. Továbbá amellet érvelek, hogy a nőalakok madárként való ábrázolása szorosan összefügg a művekben megjelenő nők társadalmi helyzetével.

A kutatás zoopoetikai megközelítésből indul ki és a madarak reprezentációira reflektál a szerzők műveiben. Ezzel kapcsolatban ki fogok térni az elnyomó társadalmi rendszerek és a természet kapcsolatára. Előadásom végén az említett művekben megjelenő jövőképekre fogok utalni.

Sofi Oksanen: Baby Jane és Robert Alderich: Mi történt Baby Jane-nel? művek összehasonlítása a kapcsolatfüggőség és az értelmezési lehetőségek mentén

Sofi Oksanen 2005-ben megjelent *Baby Jane* című regényében a kapcsolatfüggőség, a nők közötti bántalmazó viszony, az elbeszélői bizonytalanság fontos szerepet játszik és egyben befolyásolja a mű értelmezési lehetőségeit is. A regény egy pontján egy másik mű is említésre kerül, ami a fent említett témákat szintén tárgyalja, illetve az ezen alkotás ismerete más interpretációs lehetőséget is kínál a regény megértése és értelmezése szempontjából. Az 1962-ben, Robert Alderich rendezésében bemutatott *Mi történt Baby Jane-nel?* című film is felveti azokat a témákat, a nők közötti bántalmazó viszonyt, a kapcsolatfüggőséget, amik a regényben szintén bemutatásra kerülnek. A szakirodalmak is említést tesznek ezekről a kérdéskörökről, főbb vizsgálati szempont a kapcsolatfüggőség megnyilvánulásai az alkotásban. Tanulmányok számos szempontot vetnek fel *Baby Jane* kilétével kapcsolatban, ugyanis a regényben és a filmben sok bizonytalanság övezi *Baby Jane* személyét. Előadásomban arra is kitérek, hogy a regény ismerete mennyiben befolyásolja a film értelmezését, és a film ismerete vajon, hogy hat Sofi Oksanen művének az értelmezési lehetőségeire, stratégiáira. Ezenfelül, a szakirodalmak által felvetett szempontokra is szeretnék reflektálni, amik *Baby Jane* személyének kérdésével foglalkoznak.

**Gránátalma program: Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek inklúziója magyar népi
bútorfestéssel**

A jelen tanulmány egy inkluzív népi bútorfestészetre építő érzékenyítő edukációs programot mutat be, amelyben két autizmus spektrumzavarral élő és négy tipikusan fejlődő gyermek vett részt. A Gránátalma program résztvevői 9-12 év közötti általános iskolás gyermekek voltak, akik egy 10 alkalmas foglalkozás keretében elsajátították a bútorfestés technikáját, amely folyamat autizmus specifikus módszerek és eszköztár, illetve differenciálás által fókuszált minden gyermek egyéni szükségletére. A programnak két fő része volt: a résztvevő gyermekek elsőként egyéni munkákon keresztül tanulták meg a népi művészeti technikát, a program második részében pedig két csoportra osztva dolgoztak közösen egy-egy nagyobb tulipános lánán. A program a résztvevők által készített produktumok nyílt, időszakos kiállításával zárult. A kutatás fő célkitűzése a gyermekek inkluzív szemléletű együttnevelésének, tevékenység alapú csoportba illesztésének megfigyelése és elemzése volt. Ezen belül célként tűztem ki az ASD gyermekek szociális kommunikációjának indirekt módon való fejlesztését, megfigyelését és felmérését a magyar népi bútorfestészet kulturális értékteremtő és közvetítő közegében. A statisztikai eredmények bemutatása a szociális kommunikációs interakciók mennyiségi felmérésén alapszik, amely az M-COSMIC szempontsor révén történt meg. Emellett a gyermekek egymáshoz való alkalmazkodását, az autizmussal élők integrációját és a programmal kapcsolatos megélésüket egy minden résztvevővel felvett félig strukturált interjú kvalitatív tematikus tartalomelemzése által mutatom be.

Apagyi - Lantos integratív, komplex művészeti nevelés

„Úgy tűnik, hogy a művészet nélkülözhetetlen az ember számára, és amióta művészet van, valamilyen formában művészeti nevelés is van. Mégis ma, a művészeti nevelés – különösen közismereti vonatkozásban – egyre jobban kimarad a tantárgyrendszerből. Ez annak a következménye, hogy a zenei és a vizuális nevelés is – formálisan – egyre belterjesebbé vált, gyakorlatilag nincs kapcsolatban más szakterületekkel, vagyis saját magát szorította a perifériára. Természetes azonban, hogy a művészeti közismereti és a művészeti szakmai képzés szorosan összefügg, vagyis egymást kölcsönösen minősítik. Ebből következik, hogy gyakorlatilag mindkét terület bajban van. Tapasztalatunk birtokában alapállásunk a következő: Célnak nem a művészetet és nem is a művészeti nevelést tartjuk, hanem az EMBERMŰVET, az emberi élet minőségét. A művészet eszköz ehhez a célhoz. Ezért nem mindegy, mit, mikor, hogyan és kinek tanítunk. A művészeti nevelés csak akkor lesz igazán fontos, ha interdiszciplináris alapokra épül. A művészetet nem lehet tanítani, a NYELVET lehet és kell tanítani. A követelmények nem lehetnek előre meghatározottak. Mindenkitől önmaga maximumát kell elvárni, a tanártól éppúgy, mint a tanítványtól.”

Lipopoliszacharidok az antibiotikumkutatás szolgálatában

A lipopoliszacharidok a molekuláris biológia számtalan területén alkalmazható molekulák, mivel képesek immunválasz kiváltására, vagy erősítésére is. Lipopoliszacharidok alkotják a Gram-negatív baktériumok felszínének több, mint 70%-át. Szerepük van a membrán stabilitásában, a biofilmképzésben, és meghatározzák, milyen molekulák képesek kötődni, vagy átjutni a baktérium külső membránján. A fenti néhány sor jól mutatja, mennyire fontos molekulákról van szó. Ennek ellenére máig nincs a piacon olyan antibiotikum, ami a lipopoliszacharidokat, vagy azok bioszintézisét használná támadáspontként. Bár a lipopoliszacharidok nagy szerkezeti variabilitása részben oka, hogy az eddigi kísérletek nem vezettek új antibakteriális szer leírásához, a kérdés ennél bonyolultabb. Előadásomban a lipopoliszacharidok bioszintéziséről és annak befolyásolásáról fogok beszélni, két pécsi eredetű *Shigella sonnei* mutánsal végzett kutatásomon keresztül, külön kitérve két korábban potenciálisnak vélt vegyületre: a dephostatinra és a closantelre.

A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ÚNKP-23-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

A metformin hatása az mTOR aktivitásra

Bevezetés: Magyarországon vezető halálok a tüdőrák, melynek körülbelül 85%-át a nem kissejtes tüdőrák előfordulása teszi ki. Korábbi tanulmányok kimutatták, hogy az mTOR jelátviteli útvonal túlműködése gátolja a daganatsejtek apoptotikus sejthalálát, továbbá kísérleti rendszerekben az mTOR túlműködés korrelációt mutatott az ABC transzporterek expressziójával, melyek szabályozzák a gyógyszerre adott válaszreakciókat. Az mTOR gátlása ezért hatékonyabbá teheti a terápiát. A metformin a II-es típusú diabetes kezelésére használt gyógyszer, mely az AMPK aktivációján keresztül, a TSC2 gén expresszióját növelve, gátolni képes az mTOR jelátviteli útvonalat.

Célkitűzések: A fentiek alapján célul tűztük ki a metformin hatásának vizsgálatát az mTOR jelátvitel aktivitására az A549 tüdő adenokarcinóma sejtvonalon.

Módszerek: Kísérleteinket az A549 (KRAS mutáns) tüdőkarcinóma sejtvonalon végeztük. A metformin kezelés optimalizálását követően a kezelés hatását vizsgáltuk a sejtprolifерációra Crystal violet festés segítségével. Totál RNS izolálása után reverz transzkripcióval cDNS-t készítettünk. A génexpressziók változását q-RT PCR segítségével vizsgáltuk.

Eredmények: Korábbi Crystal violet vizsgálatok bizonyították, hogy a metformin dózisfüggő módon képes gátolni a sejtek proliferációját. Emellett hatással van mind az mTOR és az ABC transzporterek expressziójára is.

Következtetés: Az eredmények alapján feltételezhető, hogy a metformin képes a TSC2 gén expresszióját szabályozni, ezáltal gátló hatást kifejteni az mTOR jelátvitelre és az A549 tüdő adenokarcinóma sejtek osztódási képességére.

Témavezető: Prof. Dr. Pongrácz Judit Erzsébet - egyetemi tanár, Dr. Papp Alexandra – egyetemi tanársegéd